

Jubileum PhDr. Marty Mácelovej, PhD.

DOI: <https://doi.org/10.24040/ahn.2022.25.01.115-119>

So širším okruhom banskobystrických archeológov, historikov, muzeológov, kunsthistorikov či pamiatkarov je už niekoľko desaťročí spätá Marta Mácelová, naša kolegyňa. Vo viacerých ohľadoch možno označiť jej pôsobenie za priekopnícke, pričom vďaka dlhoročnej praxi dnes sprostredkúva aj cennú medzigeneračnú skúsenosť. Sedemdesiatiny, ktorých sa dožíva, preto umožňujú ohliadnuť sa a aspoň krátko bilancovať.

Po ukončení štúdia archeológie na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského začala od roku 1975 pracovať v Stredoslovenskom múzeu v Banskej Bystrici. V nasledujúcich desaťročiach zabezpečovala početné archeologické výskumy a prieskumy, prinášajúc tak zásadné poznatky o rozsahu i charaktere osídlenia v priľahlom regióne (Sliac, Zvolen, Banská Bystrica, Nemecká). Súbežne realizovala viaceré výstavy, spracovanie nálezov a dokumentáciu zbierok, ktorých výsledky pravidelne prezentovala na vedeckých konferenciách.¹ Azda najviac medzi nimi rezonujú publikované výskumy včasnostredovekých lokalít

¹ Podrobnejšie biografické údaje uvádza KUNEC, Patrik: Životné jubileum PhDr. Marty Mácelovej, PhD. In: *Acta historica Neosoliensia*. roč. 15, č. 1-2, 2012, s. 7-12.

a unikátnych nálezov hmotnej kultúry mešťanov. Počas práce v múzeu pozitívne motivovala a formovala záujemcov o staršie dejiny. Môžem to potvrdiť z osobnej skúsenosti. Keď som ako začiatočník sám nastúpil do Stredoslovenského múzea, práve Marta, vtedy vedúca historického oddelenia, sa aktívne zaujímalá o moje pracovné i odborné smerovanie, poskytla mi námety na výskum, konzultovala so mnou konkrétne problémy a nezištne mi sprístupnila početnú literatúru. Takúto skúsenosť potvrdzujú viacerí kolegovia, absolventi, či študenti.

Posun v akademickom pôsobení predstavoval rok 2005, keď Marta Mácelová nastúpila na Katedru histórie vtedajšej Fakulty humanitných vied na Univerzite Mateja Bela. Viedla prednášky a semináre spojené tak s dejinami praveku a včasného stredoveku, ako aj s muzeológiou a kultúrnym dedičstvom. Podľa jej vlastných slov, bolo pre ňu pedagogické pôsobenie dávnejšou túžbou. Okrem výučby sa rovnako intenzívne zaujímalá aj o vedenie záverečných prác. Ďalšiu rovinu jej účinkovania na katedre tvorila vedecká činnosť. V rámci riešených grantových projektov priniesla originálny pohľad na stredoveké osídlenie a hmotnú kultúru (najmä pracovné nástroje) v spojení s regiónom Zvolenskej kotliny a dejinami lesníctva. Aj po nástupe na dôchodok (od roku 2015) sa naďalej zapája do vedeckých, edukačných i popularizačných aktivít. Zabezpečovala výučbu základov muzeológie pre poslucháčov štúdia histórie a na univerzite tretieho veku realizovala prednášky zamerané na archeologické lokality UNESCO a historické mestá UNESCO. Pravidelne posudzuje zborníky a monografie, príspevky do vedeckých časopisov a kvalifikačné práce. Laická verejnosť mohla Martu Mácelovú spoznať i prostredníctvom jej prednášok z dejín Banskej Bystrice v rámci cyklov *Stretnutia s minulosťou pod zelenou klenbou* (na pôde Stredoslovenského múzea) a *Bystrická hodinka* (v rámci Banskobystrického okrásľovacieho spolku). V nedávnom období participovala aj na odbornom posudzovaní obsahu novootvorenej zážitkovej expozície Thurzo – Fugger v banskobystrickom mestskom hrade. Popritom sa však nezabúda venovať rodine, blízkym a rada trávi čas v Beckove, kde vyrastala.

Našej jubilantke úprimne prajem pevné zdravie a popri chvíľach odpočinku ešte veľa tvorivých síl!

Pavol Maliniak

Personálna bibliografia²

- 2000** BOVAN, M. – MÁCELOVÁ, M. – UŠIAK, P.: Nálezový súbor mincí a žetónov z mestského hradu v Banskej Bystrici. In: ŠOUSTEK, Z. (ed.): *Numizmatika 17. Supplementum*. Bratislava : Slovenská numizmatická spoločnosť, 2000, s. 105-111.
- 2013** MÁCELOVÁ, M.: *Slovania vo Zvolenskej kotline*. Kraków : Wydawnictwo Towarzystwa Słowaków w Polsce, 2013. 132 s.
- KVIETOK, M. – MÁCELOVÁ, M.: *Krása kachlíc : katalóg výstavy. Vzácné neskorogotické a renesančné kachlice*. Banská Bystrica : Stredoslovenské múzeum, 2013. 96 s.
- MÁCELOVÁ, M.: Gotické kovania a zámka zo starej fary z Banskej Bystrice. In: *Archaeologia historica*. roč. 38, č. 2, 2013, s. 611-618.
- MÁCELOVÁ, M.: Kachle. In: *Encyclopaedia Beliana : slovenská všeobecná encyklopédia*. zost. Peter Červeňanský. 7. zväzok, In – Kalg. Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2013, s. 661-662.
- MÁCELOVÁ, M.: Kachlica. In: *Encyclopaedia Beliana : slovenská všeobecná encyklopédia*. zost. Peter Červeňanský. 7. zväzok, In – Kalg. Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2013, s. 662.
- MÁCELOVÁ, M.: Kachľová pec. In: *Encyclopaedia Beliana : slovenská všeobecná encyklopédia*. zost. Peter Červeňanský. 7. zväzok, In – Kalg. Bratislava : Encyklopedický ústav Slovenskej akadémie vied, 2013, s. 662-663.
- MÁCELOVÁ, M.: Praveké a včasnohistorické osídlenie Ladzian. In: KOŽIAK, R. (ed.): *Z histórie Ladzian*. Ladzany : Obecne zastupiteľstvo v Ladzanoch, 2013, s. 9-12.
- 2014** MÁCELOVÁ, M.: Najstaršie osídlenie. In: HRONČEK, P. (ed.): *„...obe obce svätoondrejské...“ : kniha o krajine, dejinách a ľudoch Brusna*. Brusno : Obec Brusno, 2014, s. 53-58.
- MÁCELOVÁ, M.: Začlenenie múzeí regiónu stredného Pohronia do kontextu regionálneho diania. In: *Mediálna sebaaprezentácia a budovanie individuálneho imidžu múzea v 21. storočí : zborník*

² Bibliografiu prác z rokov 1977 – 2012 uvádza KUNEC, Patrik: PhDr. Marta Mácelová, PhD. – personálna bibliografia. In: *Acta historica Neosoliensia*. roč. 15, č. 1-2, 2012, s. 13-28. Nebol do nej zaradený článok z roku 2000, ktorý tu uvádzame.

príspevkov z konferencie Banská Bystrica, 7. – 9. október 2014.
Banská Bystrica : Slovenské národné múzeum, 2014, s. 111-114.

MÁCELOVÁ, M.: Životné jubileum Mgr. Jozefa Moravčíka. In: *Informátor SAS*. Nitra : Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV, roč. XXV, č. 1, 2014, s. 23-24.

MÁCELOVÁ, M.: 46. medzinárodná konferencia archeológie stredoveku. In: *Informátor SAS*. Nitra : Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV, roč. XXV, č. 2, 2014, s. 17-18.

MÁCELOVÁ, M.: Konferencia Mediálna seba prezentácia a budovanie individuálneho imidžu múzea v 21. storočí. In: *Acta historica Neosoliensia*. roč. 17, č. 1-2, 2014, s. 410-412.

MÁCELOVÁ, M.: Jubileum PhDr. Jozefa Labudu, CSc. In: *Informátor SAS*. Nitra : Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV, roč. XXV, č. 2, 2014, s. 32-33.

MÁCELOVÁ, M.: Životné jubileum – šesťdesiate narodeniny PhDr. Jozefa Labudu, CSc. In: *Argenti fodina : zborník prednášok, 4. ročník medzinárodnej konferencie Banská Štiavnica, 10. – 12. 9. 2014.*
Banská Štiavnica : Slovenské banské múzeum, 2014, s. 6-7.

2015 MÁCELOVÁ, M.: Fragmenty dvoch gotických kachlíc „veraikon“ z Banskej Bystrice. In: ČERVENÁ, R. (ed.): *Archivum amicus historici est. Sborník příspěvků k životnímu jubileu Hany Jordánkové*. Brno : Statutární město Brno – Archiv města Brna, 2015, s. 161-168.

MÁCELOVÁ, M.: Banskobystrický stredoveký a novoveký vodovod vo svetle archeologických nálezov a písomných prameňov. In: *Archaeologia historica*. roč. 40, č. 2, 2015, s. 877-893.

MÁCELOVÁ, M.: Zábavný kalendár 1914 = Entertainment calendar 1914. In: *Múzeum*. roč. 61, č. 1, 2015, s. 32-33.

2017 MÁCELOVÁ, M.: Diptychové snečné hodiny z výskumu mestského hradu v Banskej Bystrici. In: HARMADYOVÁ, K. (ed.): *Devín Veroniky Plachej. Zborník k životnému jubileu PhDr. V. Plachej*. Bratislava : Múzeum mesta Bratislavy, 2017, s. 227-231.

2018 BELJAK, J. – RUTTKAY, M. – MÁCELOVÁ, M.: Hradisko vo Zvolene-Môtovej vo svetle najnovších výskumov. In: BELJAK-PAŽINOVÁ, N. – BORZOVÁ, Z. (eds.): *Stredné Slovensko v stredoveku. Vývoj osídlenia regiónu pred udelením mestských privilégií mestu Zvolen*. Zvolen : Zvolenské kultúrne centrum, 2018, s. 124-157.

- 2019** MÁCELOVÁ, M.: Praveké a včasnohistorické osídlenie Malachova. In: BÁRDIOVÁ, M. (zost.): *Malachov. Živé striebro medzi medenou Bystricou a zlatou Kremnicou. Monografia obce*. Malachov : Obec Malachov, 2019, s. 98-108.
- 2020** MÁCELOVÁ, M.: Gejza Balaša a počiatky múzea vo Zvolene. In: NEUMANN, M. – MELLNEROVÁ ŠUTEKOVÁ, J. (eds.): *Dejiny archeológie. Archeológia v Československu v rokoch 1918 – 1948. Studia archaeologica et mediaevalia, tomus XIV*. Bratislava : Univerzita Komenského, 2020, s. 265-283 [vyšlo v PDF verzii].
- MÁCELOVÁ, M.: Jubileum PhDr. Viery Drahošovej. In: *Informátor SAS*. Nitra : Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV, roč. XXXI, č. 1-2, 2020, s. 32-33.
- LICHÝ, M. (zost.): *Sprievodca po pietnych miestach Banskej Bystrice*. Banská Bystrica : Mesto Banská Bystrica, 2020 [M. Mácelová autorka hesiel na s. 15-17, 19-21, 33, 60, 82, 139-140, 169, 206, 246-247, 252].